

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	1Cdo/136/2024
Identifikačné číslo spisu:	1316213777
Dátum vydania rozhodnutia:	24.06.2026
Meno a priezvisko:	JUDr. Martin Vladík
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2026:1316213777.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcov: 1/ D. J., narodený X. D. XXXX, W. XX, H. Ú., 2/ L.A. T., narodená XX. I. XXXX, E. T. XX, H., zomretá X. I. XXXX, 3/ E. P., narodená X. D. XXXX, Š. XX, H. Ú., 4/ T.. U. T., narodená X. D. XXXX, X. E. XXXX/X, H., všetci zastúpení: JUDr. Samuel Baránik, advokát, so sídlom Podjavorinskej 7, Bratislava, proti žalovanému: O.. H. D., narodený XX. C. XXXX, A. X, T., zastúpený: DEDÁK & Partners, s. r. o., Bratislava - mestská časť Staré Mesto, Suché mýto 1, IČO: 50 735 764, o určenie, že nehnuteľnosti patria do dedičstva, vedenom na Mestskom súde Bratislava IV (predtým Okresný súd Bratislava III) pod sp. zn. B3-24C/206/2016, o dovolaní žalobcov proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 30. septembra 2022 sp. zn. 6Co/14/2020, takto

rozhodol:

I. Súd p o k r a č u j e v dovolacom konaní so žalobkyňou 4/ T.. U. T., narodená X. D. XXXX, X. E. XXXX/X, H. ako právnu nástupkyňou žalobkyne 2/ L. T., narodenej XX. I. XXXX, E.I. T. XX, H., zomretej X. I. XXXX.

II. Rozsudok Krajského súdu v Bratislave z 30. septembra 2022 sp. zn. 6Co/14/2020 z r u š u j e a v e vracia na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Bratislava III (dnes Mestský súd Bratislava IV; ďalej aj „súd prvej inštancie“ alebo „prvoinstančný súd“) rozsudkom z 31. mája 2019 č. k. 24C/206/2016-604 zamietol žalobu, ktorou sa žalobcovia domáhali určenia, že nehnuteľnosti - pozemky parc. č. C-KN XXXXX/XXX, ostatné plochy o výmere 1408 m², parc. č. C-KN XXXXX/XXX, ostatné plochy o výmere 166 m², parc. č. C-KN XXXXX/XXX, ostatné plochy o výmere 41 m², parc. č. C-KN XXXXX/XXX, ostatné plochy o výmere 11 m² a parc. č. C-KN XXXXX/XXX, ostatné plochy o výmere 74 m², špecifikované geometrickým plánom vyhotoviteľa ZEMENER, s.r.o. č. 37/2015, úradne overeným Okresným úradom J., katastrálny odbor, pod č. 1118/2015, patria v spoluvlastníckom podiele 1 do dedičstva po J. J., nar. XX. XX. XXXX, zomretom dňa XX. X. XXXX a v spoluvlastníckom podiele 1 do dedičstva po U. H., rod. P., nar. X. X. XXXX, zomretej dňa XX. X. XXXX, obaja naposledy bytom H. X, H. Ú..

2. Na odôvodnenie svojho rozhodnutia uviedol, že žalobcovia aktívnu vecnú legitimáciu v spore

odvodzovali od právneho nástupníctva po zosnulých rodičoch J. J. a U. J., ktorým boli predmetné pozemky pridelené do vlastníctva výmerom o vlastníctve pôdy zo dňa 2. 6. 1948. Každý z manželov nadobudol vlastnícke právo podľa výmeru v ideálnej časti 1/2. V priebehu 50-tych rokov boli pozemky vzaté do užívania jednotného roľníckeho družstva, na základe čoho boli rodičia žalobcov nútení sa z S. odsťahovať. Podľa súdu však skutočnosť, že prídelca opustil pridelené poľnohospodárske pozemky, neznamena stratu vlastníctva. Na druhej strane žalovaný svoje vlastníctvo k sporným pozemkom odvodzoval najmä od predchádzajúceho vlastníctva štátu, ktorý mal pozemky nadobudnúť v priebehu rokov 1958 až 1991. K zápisu vlastníckeho práva na novozaložený LV č. XXX pre československý štát ale došlo podľa súdu bez akejkoľvek právnej listiny, len na základe nedostatočnej evidencie vlastníckych práv. Pozemky neboli žiadnym právnym úkonom alebo rozhodnutím v rokoch 1948-1990 vyvlastnené alebo prevedené na štát. V tomto období štát pozemky fakticky len prevzal, spolu s ostatnými pozemkami, vyvlastnenými vo verejnom záujme pre potreby štátneho podniku. Napriek tomu došlo na základe návrhu štátneho podniku Štrkopiesky zo dňa 11. 4. 1991 k zápisu vlastníctva pre štát, bez akejkoľvek relevantnej právnej listiny, iba na základe pripojeného geometrického plánu. Neuplatnenie reštitučného nároku žalobcami tak nemôže byť dôvodom na zamietnutie ich žaloby. Na druhej strane však musel súd zohľadniť vydržanie vlastníckeho práva žalovaným. K vydržaniu vlastníckeho práva štátom nedošlo, pretože tento nemal žiadny nadobúdaci titul, od ktorého by mohol odvodzovať svoje vlastníctvo a v prejednávanej veci neprichádza do úvahy ani dobromyseľnosť. Dobromyseľnosť prichádzala do úvahy len u žalovaného. Žalovaný v konaní predložil dôkazy, ktoré svedčili tomu, že sa správal ako vlastník pozemkov. Pri posudzovaní držby, ako faktického stavu, bolo podľa súdu potrebné prihliadať aj na to, o akú vec ide, a akým spôsobom je možné ju fakticky ovládať alebo vykonávať vlastnícke práva, keďže išlo o vodnú plochu a breh jazera v rekreačnej oblasti. Žalovaný z pozície vlastníka uzavrel dohodu o užívaní cesty, od roku 2003 vykonával drobné stavebné úpravy nielen na svojej rekreačnej chate, ale aj terénne úpravy na brehu jazera. Od roku 2001 platil za sporné pozemky dane. Pokiaľ ide o okolnosti samotného nadobudnutia pozemkov, žalovaný predložil ako dôkazy dve kúpne zmluvy. K okolnostiam uzavretia kúpnych zmlúv v roku 1998 a 1999 sa v konaní bližšie nevyjadroval, poukazoval však na svoj predchádzajúci výsluch v konaní na súde pod sp. zn. 19C/81/2017 zo dňa 18. 9. 2018. Vychádzajúc zo skutočností zistených výsluchom svedkov a z listinných dôkazov súd zhrnul, že všetky okolnosti, za ktorých žalovaný kúpil sporné pozemky, len do určitej miery spochybňujú jeho dobromyseľnosť. Rodičia žalovaného pracovali v štátnom podniku, žalovaný bol v 90-tych rokoch záhradkárom, pričom v miestnom prostredí bolo známe, že na pozemky v záhradkárskej oblasti si jeden pôvodný vlastník uplatnil svoje vlastnícke práva a reštitučné nároky. Od každého bežného člena ZO SZS a vlastníka záhradnej chaty by bolo preto namieste požadovať zvýšenú opatrnosť pri preverovaní údajov zapísaných v katastri nehnuteľností, lebo inak by nemusel nadobudnúť vnútorné presvedčenie, že pozemok skutočne patrí predávajúcemu. Žalovaný nepreukázal, že by sa primeraným, dostatočným spôsobom presvedčil o vlastníctve predávajúceho. V priebehu konania neuviedol, aké podklady žiadal predložiť od predávajúceho, ani aké konkrétne preverovanie vykonal alebo mal vykonať jeho právnik. Spoliehal sa len na zápisy v katastri nehnuteľností. Podľa súdu však na druhej strane neexistoval žiadny priamy dôkaz, ktorý by vylučoval dobromyseľnosť žalovaného. V čase uzavretia kúpnych zmlúv si rodičia žalobcov neuplatňovali svoje vlastnícke práva, ani reštitučné nároky. Známe reštitučné nároky sa týkali len iných pozemkov. Ani v priebehu nasledujúcich 10 rokov od kúpy pozemkov nenastali žiadne skutočnosti, ktoré by z hľadiska objektívneho posudzovania museli u žalovaného vyvolať pochybnosti o tom, či mu vlastnícke právo patrí. O tom, že by konateľ predávajúceho informoval žalovaného o spornosti vlastníctva už pri uzatváraní kúpnych zmlúv, alebo že niektorý zástupca prídelcov o tom informoval žalovaného v období po zápise kúpnych zmlúv do katastra, neexistoval žiadny dôkaz. V prípade pochybností o tom, či ide o držbu oprávnenú, platí vyvrátená domnienka o oprávnenosti držby. V takom prípade bolo dôkazné bremeno na žalobcoch, ktorí museli preukázať neoprávnenosť držby. Dôkazy predložené žalobcami však súd prvej inštancie vyhodnotil ako nedostatočné a uzavrel, že žalovaný nadobudol vlastnícke právo k sporným nehnuteľnostiam vydržaním v roku 2008, resp. 2009. Nakoľko boli splnené aj všetky ostatné zákonné predpoklady vydržania, a to spôsobilý predmet vydržania a nepretržitosť držby počas celej 10-ročnej zákonnej doby, súd prvej inštancie žalobu zamietol.

3. Krajský súd v Bratislave (ďalej len „odvolací súd“) na odvolanie žalobcov rozsudkom z 30. septembra

2022 sp. zn. 6Co/14/2020 rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil a žalovanému priznal voči žalobcom 1/ až 4/ náhradu trov odvolacieho konania v plnom rozsahu.

4. Rozhodnutie odôvodnil tým, že napadnutý rozsudok je vecne správny. Vo veci bolo nepochybne zistené, že rodičom žalobcov boli sporné pozemky pridelené do vlastníctva výmerom zo dňa 2. 6. 1948 podľa nariadenia SNR č. 104/1945 Sb. o konfiškovaní a urýchlennom rozdelení pôdohospodárskeho majetku Nemcov, Maďarov, ako aj zradcov a nepriateľov slovenského národa. Takto pridelený majetok bol pre účely kolektivizácie slovenského poľnohospodárstva v roku 1953 vnesený proti ich vôli do užívania roľníckeho družstva. K prevzatiu sporných pozemkov štátom, resp. právnickou osobou Závody inžinierskej a priemyselnej prefabrikácie, n.p. Bratislava na podklade hospodárskej zmluvy zo dňa 1.7.1968 a Záposlovenskými kameňolomami a štrkopieskami, n.p. Bratislava - Trnávka hospodárskou zmluvou zo dňa 2. 8. 1978, došlo bez právneho dôvodu, čo zakladalo právnym predchodcom žalobcov reštitučný nárok podľa § 6 ods. 1 písm. p) zákona č. 229/1991 Zb. o úprave vlastníckych vzťahov k pôde a inému poľnohospodárskeho majetku. Nebohí manžel J. ako oprávnené osoby si reštitučný nárok voči povinnej osobe neuplatnili. Po ich smrti si nárok na určenie vlastníckeho práva k sporným pozemkom uplatnili až ich právni nástupcovia, predmetnou žalobou podľa všeobecných právnych predpisov voči žalovanému. Ak nebol oprávnenými osobami uplatnený reštitučný nárok, hoci ho bolo možné uplatniť, reštitučné zákony, majúce charakter špeciálnej právnej úpravy, v takomto prípade v záujme stability právnych vzťahov v podstate legalizovali vlastníctvo štátu k majetku, ktorý štát získal konfiškáciami, znárodnením alebo inými opatreniami. Tým súčasne mali v úmysle vylúčiť možnosť domáhať sa nápravy krívd mimo svoj rámec, teda postupom podľa všeobecných predpisov. Tu odvolací súd dodal, že slovenská judikatúra nie je jednotná v otázke konkurencie určovacej žaloby a reštitučných predpisov a v ostatnom období pripúšťa a akceptuje aj tú právnu možnosť, že neuplatnením reštitučného nároku vlastnícke právo pôvodného vlastníka nezaniklo, z ktorého právneho názoru vychádzal aj súd prvej inštancie. V ďalšom sa odvolací súd stotožnil so záverom súdu prvej inštancie, že žalovaný vlastnícke právo k sporným pozemkom vydržal. Žalovaný svoje vlastnícke právo k sporným pozemkom odvodzoval od kúpnych zmlúv uzatvorených so Štrmac Bratislava spol. s r.o. zo dňa 13.10.1998 a zo dňa 2.6.1999, ktorá spoločnosť kúpila od štátu podnik Štrkopiesky š.p.. Vklady oboch kúpnych zmlúv do katastra nehnuteľností v prospech žalovaného boli povolené. Od tohto momentu nakladal s pozemkami ako s vlastnými, na základe relevantného právneho titulu a v dobrej viere, že mu patria. Odvolacie argumenty žalobcov, ktorými sa snažili spochybniť oprávnenosť jeho držby vyhodnotil odvolací súd ako bezdôvodné a najmä výlučne účelové. Voči sporným pozemkom nebol nikdy uplatnený reštitučný nárok oprávnenými osobami; pričom okolnosť, že reštitučné nároky si uplatnila iná osoba (p. T.), k iným pozemkom, je z logiky veci v tomto spore právne bezvýznamná. Navyiac, právni predchodcovia žalobcov za svojho života nevzniesli voči žalovanému, ani voči predošlým osobám, v ktorých prospech svedčil zápis vlastníckeho práva v katastri nehnuteľností, akékoľvek preukázateľné vlastnícke nároky vo vzťahu k predmetu kúpy, hoci J. J. zomrel dňa XX. X. XXXX a U. J. až dňa XX. X. XXXX. Ich právni nástupcovia podali určovaciu žalobu voči žalovanému až dňa 15. 8. 2016. Žalovaný pri kúpe nehnuteľností v rokoch 1998 a 1999 vychádzal z čistého listu vlastníctva pokiaľ ide o sporné pozemky; pri normálnej opatrnosti, ktorú bolo možné od neho požadovať, zohľadniac vyššie uvedené, nemal a nemohol mať ani pochybnosti, že mu vlastnícke právo k pozemkom patrí, pričom ani v priebehu vydržacej doby nebol rušený spôsobom, ktorý by mohol jeho dobromyseľnosť spochybniť. Odvolací súd preto nezdiera názor súdu prvej inštancie, že žalovaný ako bežný člen ZO SZZ a vlastník záhradnej chaty v danej lokalite nevyvinul zvýšenú opatrnosť pri preverovaní údajov zapísaných v katastri nehnuteľností, ani to, že by nepreukázal, že sa primeraným, dostatočným spôsobom presvedčil o vlastníctve predávajúceho. Treba totiž akcentovať, že pôvodní vlastníci svoj nárok voči nemu, ani jeho právnym predchodcom pred nadobudnutím vlastníctva k sporným pozemkom nevzniesli, hoci na to mali dostatok času a priestoru. Nakoniec odvolací súd odobril aj postup súdu prvej inštancie, keď tento nevykonával dôkaz výsluchom žalobcami navrhnutých svedkov, pretože títo by nemohli vnieť do predmetu sporu žiadne vecné poznatky. Vzájomné susedské spory svedkov so žalovaným, ktoré vyústili až do súdneho sporu, sú mimo rámec tohto konania. Úlohou žalobcov v spore bolo spochybniť dobrú vieru žalovaného relevantným, právne významným spôsobom, čo sa im v konaní nepodarilo. Rovnako bezpredmetná bola ich argumentácia ohľadom otázky platenia daní z nehnuteľností žalovaným, a to jednak z dôvodu, že žalovaný plnenie svojich daňových povinností v konaní preukázal a rovnako preto,

že presahuje rámec tohto sporu. Sumarizujúc všetky tieto závery odvolací súd skonštatoval, že žalovaný v rámci procesnej obrany preukázal, že jeho držba bola oprávnená, uplynula zákonom stanovená 10 ročná vydržacia doba, išlo o spôsobilý predmet vydržania, a že on sám je subjektom spôsobilým na vydržanie veci, teda že nadobudol vlastnícke práva k sporným pozemkom vydržaním podľa § 134 ods. 1 Občianskeho zákonníka.

5. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podali žalobcovia (ďalej aj ako „dovolatelia“) dovolanie, ktorého prípustnosť odôvodnili podľa § 420 písm. f) a § 421 ods. 1 písm. a), b) zákona č. 160/2015 Z.z. Civilný sporový poriadok (ďalej len „CSP“) a navrhli, aby dovolací súd napadnutý rozsudok odvolacieho súdu, ale aj rozsudok súdu prvej inštancie zrušil a vec vrátil prvoinštančnému súdu na ďalšie konanie.

6. Na odôvodnenie uplatneného dôvodu podľa § 420 písm. f) CSP dovolatelia uviedli, že im súd nesprávnym procesným postupom znemožnil, aby uskutočňovali im patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Poukázali na čl. 16 ods. 3 CSP, v ktorom je vyjadrená zásada tzv. zákazu reformatio in peius. Túto zásadu podľa nich odvolací súd porušil, keď súd prvej inštancie vo svojom rozsudku konštatoval, že žalovaný kúpnyimi zmluvami z rokov 1998 a 1999 vlastnícke právo k sporným pozemkom nenadobudol, pretože vlastnícke právo svedčilo v tom čase právnym predchodcom žalobcov, a že neuplatnenie reštitučného nároku nemôže byť na ujmu žalobcov. Odvolanie proti tomuto rozsudku súdu prvej inštancie podali len žalobcovia, ktorí uvedené právne závery súdu prvej inštancie odvolaním nenamietali. Napriek tomu odvolací súd prehodnotil uvedené závery tak, že vo svojom rozsudku konštatoval, že žalobcovia, resp. ich právni predchodcovia si mali uplatniť reštitučný nárok k sporným pozemkom a ak nebol oprávnenými osobami uplatnený reštitučný nárok, hoci ho bolo možné uplatniť, reštitučné zákony, v záujme stability právnych vzťahov v podstate legalizovali vlastníctvo štátu k majetku, čím je vylúčená možnosť domáhať sa nápravy krívd podľa všeobecných predpisov. Týmto spôsobom odvolací súd porušil zásadu zákazu reformatio in peius, keď na základe odvolania žalobcov posúdil ich právnu vec pre žalobcov menej priaznivo. Okrem toho odvolací súd porušil ustanovenie § 379 a § 380 CSP, podľa ktorých je odvolací súd rozsahom i dôvodmi odvolania viazaný. Žalobcovia ako odvolatelia nenamietali už uvedené právne posúdenie súdu prvej inštancie a napriek tomu ich odvolací súd preskúmal a revidoval. Odvolací súd neumožnil stranám ani vyjadriť sa k novému právnemu posúdeniu postupom podľa § 382 CSP. Ďalej podľa dovolateľov odvolací súd dospel súčasne aj k odlišným skutkovým záverom ako súd prvej inštancie, keď vo svojom rozhodnutí uviedol, že žalovaný ani v priebehu vydržacej doby nebol rušený spôsobom, ktorý by mohol jeho dobromyseľnosť spochybniť a odvolací súd nezdieľa názor súdu prvej inštancie, že žalovaný ako bežný člen ZO SZZ a vlastník záhradnej chaty v danej lokalite nevyvinul zvýšenú opatrnosť pri preverovaní údajov zapísaných v katastri nehnuteľností, ani to, že by nepreukázal, že sa primeraným, dostatočným spôsobom presvedčil o vlastníctve predávajúceho. Tieto skutkové závery učinil odvolací súd bez toho, aby dokazovanie doplnil alebo zopakoval. Okrem toho, nesprávnosť tohto skutkového záveru súdu prvej inštancie nebola v odvolaní žalobcov namietaná a odvolací súd tak porušil zásadu viazanosti rozsahom a dôvodmi odvolania. Rozsudok odvolacieho súdu je podľa dovolateľov aj vnútorne rozporný, keď na jednej strane odvolací súd tvrdí, že vlastníctvo k sporným pozemkom právny predchodcovia žalobcov stratili už neuplatnením reštitúcie a na druhej strane, že žalovaný nadobudol vlastníctvo k sporným pozemkom vydržaním voči žalobcom v rokoch 2008 a 2009.

7. Ďalej dovolatelia namietali, že voči žalobkyni 4/ odvolací súd porušil právo na súdnu ochranu, keď táto sa stala subjektom konania na strane žalobcov uznesením zo dňa 5. 9. 2022, ktoré jej bolo doručené dňa 30. 9. 2022. V rovnaký deň odvolací súd vyhlásil vo veci rozsudok a neumožnil tak žalobkyni 4/, napriek jej výslovnej žiadosti, vyjadriť sa k veci a doručeným listinám.

8. Nakoniec dovolatelia uviedli, že pre záver o vydržaní vlastníckeho práva žalovaným musí existovať nepochybný, vierohodný a riadne zistený skutkový záver, že u žalovaného boli splnené všetky atribúty vydržania. V tomto prípade vykonané dôkazy neustálili ani dobu dobromyseľnej držby (kedy súdy automaticky a mechanicky za začiatok dobromyseľnej držby ustálili deň povolenia vkladu zmlúv z rokov 1998 a 1999, pričom úplne rezignovali na absenciu naturálnej držby, resp. na ďalšie skutočnosti, napr.

kedy a za aké pozemky platil žalovaný dane z nehnuteľností), ani dobromyseľnosť držby z pohľadu subjektívnych predstáv žalovaného (jeho úmyslov a čestnosti vo vzťahu k nadobúdaciemu titulu) a aj z pohľadu objektívneho hľadiska (či bol v okolitom svete považovaný za vlastníka), a ani na vymedzenie toho, v akej lokalite, umiestnení a v akých hraniciach mala byť nehnuteľnosť žalovaným vydržaná. Nebola vykonaná žalobcami navrhovaná obhliadka na mieste samom, pri ktorej by sa ustálilo, o ktorej nehnuteľnosti, v akých hraniciach sa koná. Súd teda nezískal jasnú predstavu o čom koná, čo zapríčinilo akceptáciu dôkazov predkladaných žalovaným, ktoré sa týkali iných nehnuteľností, než sú sporné nehnuteľnosti. Namietajú aj existenciu tzv. opomenutých dôkazov, čiže dôkazov, ktoré strana navrhla súdu vykonať, avšak súd tieto dôkazy nevykonával a ich nevykonanie v rozsudku nijako nezdôvodnil. Žalobcovia navrhli dôkazy, ktoré mali preukazovať resp. vyvracať samotnú držbu a dobromyseľnosť žalovaného, a to najmä: výsluch žalovaného, výsluch štatutára Š. O.. D. M. ako toho, kto so žalovaným uzatváral sporné zmluvy z roku 1998 a 1999, výsluchy vlastníkov susediacich nehnuteľností, dopyt na obec S. ohľadne platenia daní. V konaní nebol vykonaný žiadny výsluch svedka, pričom dôkazné návrhy žalobcov neboli realizované s odôvodnením, že ide o susedov žalovaného, s ktorými má žalovaný spory. To, že je žalovaný vo svojom prostredí neoblíbený, nemôže viesť súd k záveru v jeho prospech, teda, že svedkovia budú voči nemu zaujatí a vypočúvať sa nebudú, s právnym dôsledkom nepreukázania spochybnenia dobromyseľnosti žalovaného. Nemožno súhlasiť s tým, že samotné negatívne naladenie celého susedstva žalovaného znamená to, že by svedkovia neboli schopní pravdivej výpovede. Pre posúdenie dobromyseľnosti smerujúcej k vydržaniu je podstatná aj subjektívna stránka vydržiteľa (jeho predstavy, poctivosť, správanie sa k okolitému svetu vo väzbe na vydržívanú vec), pričom napriek návrhu žalobcov riadny výsluch žalovaného v konaní vykonaný nebol. Rovnako aj otázka platenia daní z nehnuteľností je jedna z okolností vonkajšieho sveta, ktorá napovedá, či sa niekto správa ako vlastník alebo nie. Ani tejto otázke súdy neprípisovali význam, keď nespojili začiatok plynutia vydržacej doby s tým, či od tejto doby platil žalovaný dane z nehnuteľností alebo nie, dokonca ani neustálili, za aké nehnuteľnosti žalovaný vlastne dane platil. Keďže bolo zistené, že vlastní v k.ú. S. chatu aj s pozemkami, nepostačuje zistenie, že je „daňovníkom“ nejakej dane, ale podstatné je zistenie, či platí daň za nehnuteľnosti, ktoré sú predmetom konania.

9. K uplatnenému dovolaciemu dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP dovolatelia uviedli, že odvolací súd sa odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu pri riešení otázky ochrany vlastníckeho práva v prípade, keď došlo k prevzatíu veci štátom bez právneho dôvodu (inak povedané posúdenie konkurencie všeobecnej určovacej žaloby popri reštitučnom dôvode prevzatie veci bez právneho dôvodu, podľa zákona č. 229/1991 Zb., resp. 503/2003 Z.z.). Odvolací súd sa odvolal na právny názor vyjadrený v rozhodnutí najvyššieho súdu sp. zn. 6Cdo/105/2016, pričom ale pripustil, že existujú aj opozitné právne názory. Takéto právne posúdenie odvolacieho súdu je nesprávne. Slovenský právny poriadok umožňuje uplatnenie vlastníckeho práva určovacou žalobou podľa všeobecných ustanovení Občianskeho zákonníka za súčasnej existencie reštitučného zákonodarstva v prípade, ak žalobca, ktorý nevyužil možnosť uplatniť si svoj nárok na základe reštitučných predpisov podal žalobu, ktorou žiadal určiť existenciu svojho vlastníckeho práva. Výplýva to z rozhodnutí najvyššieho súdu sp. zn. 1Cdo/68/2019, 3Cdo/205/2009, 5Cdo/36/1999, 4Cdo/111/1999, 3Cdo/267/2013, 4Cdo/448/2013, 2MCdo/4/2014 ako aj z rozhodnutí ústavného súdu (napr. sp. zn. III. ÚS 102/2004, sp. zn. III. ÚS 178/2006, sp. zn. II. ÚS 231/2009, sp. zn. II. ÚS 249/2011, sp. zn. II. ÚS 468/2012, sp. zn. II. ÚS 478/2012, sp. zn. III. ÚS 16/2012, sp. zn. IV. ÚS 295/2012).

10. Na odôvodnenie uplatneného dovolacieho dôvodu podľa § 421 písm. b) CSP dovolatelia uviedli, že pre rozhodnutie v tomto spore je kľúčové vyriešenie právnej otázky, ktorá nebola judikatúrou ešte zodpovedaná, a to je otázka, či je k vydržaniu postačujúci zápis vlastníctva v katastri nehnuteľností v prospech osoby domáhajúcej sa vydržania (aj keď založený na základe nadobudnutia od nevlastníka), aj keď táto osoba nemá predmetné pozemky v naturálnej držbe ani ona sama, ani osoba, ktorá svoje právo odvodzuje od osoby domáhajúcej sa vydržania. Inak povedané, či je možné nadobudnúť vec do vlastníctva vydržaním bez toho, aby došlo k uchopeniu naturálnej, faktickej držby veci. Pre odvolací súd bolo k vydržaniu dostačujúce zistenie, že žalovaný bol nadobúdateľom na základe prevodných zmlúv, ktorých vklad do katastra bol povolený. Otázku naturálnej držby odvolací súd nepovažoval za podstatnú, ani sa ňou nezaoberal. Takýto záver nie je správny. Na to, aby stav právny ustúpil stavu dlhodobu

zaužívanému (o čo pri vydržaní ide) a aby boli tak „zhojené“ vady nadobúdacieho titulu, sa musí držba prejavovať aj navonok, v okolitom svete. Ten, kto sa domáha vydržania, musí byť aj okolitým svetom považovaný za vlastníka, jeho držba musí byť v priestore ohraničená.

11. K dovolaniu žalobcov sa vyjadril žalovaný. Podľa neho k namietanému porušeniu zásady zákazu „reformatio in peius“ nemohlo v danom prípade dôjsť, nakoľko došlo k potvrdeniu prvoinštančného rozsudku. Žalobcovia svoje tvrdenia opierajú o časť odôvodnenia napadnutého rozsudku odvolacieho súdu, ktorý navyše účelovo dezinterpretujú, pretože odvolací súd len rozvinul pôvodnú právnu úvahu prvoinštančného súdu, z ktorej však nevyvodzoval žiadne konzekvencie pre žalobcov. Porušenie zásady zákazu reformatio in peius sa navyše môže týkať len petitu rozhodnutia, ktorý je pre strany sporu záväzný, nie odôvodnenia rozhodnutia, ktoré záväzné nie je. Vzhľadom na to, že odvolací súd ani nezmenil závery súdu prvej inštancie, nemohol ani žalobcom uprieť právo argumentovať ohľadne týchto záverov. Aplikácia ustanovenia § 382 CSP prichádza do úvahy v iných procesných situáciách. Rovnako nedošlo k porušeniu práva na súdnu ochranu voči žalobkyni 4/. V zmysle § 80 ods. 3 CSP ten, kto vstupuje do konania, prijíma stav konania ku dňu jeho vstupu, to znamená, že procesný nástupca musí prijať stav konania taký, aký je, teda i s procesnými úkonmi, ktoré dovtedy urobil jeho právny predchodca. Žalobkyňa 4/ teda nastúpila do takého stavu konania, aký bol, procesné úkony jej predchodkyne ostali zachované (odvolanie voči rozsudku súdu prvej inštancie a následné procesné úkony v odvolacom konaní), pričom nebol dôvod poskytovať jej dodatočnú lehotu na vyjadrenie sa k prvoinštančnému rozsudku, ani k odvolaniu, ktoré v podstate podala ona sama. Žalovaný nesúhlasí ani s tým, že by bol napadnutý rozsudok odvolacieho súdu vnútorne rozporný. Odvolací súd jednak netvrdí, že vlastníctvo právnych predchodcov žalobcov zaniklo už skôr, a aj keby tvrdil, nezakladalo by to vnútorný rozpor s tvrdením o vydržaní vlastníckeho práva žalovaným, nakoľko s a jedná o dva samostatné, o d s e b a nezávislé právne inštitúty s rôznymi právnymi účinkami. K nevykonaným/opomenutým dôkazom žalovaný uviedol, že odvolací súd vo svojom rozsudku poskytol dostatočné zdôvodnenie odmietnutia vykonania dôkazov, ktoré žalobcovia navrhli. V tomto smere v postupe súdu prvej inštancie, ani v postupe odvolacieho súdu nedošlo k žiadnemu procesnému pochybeniu, ktorým by došlo k znemožneniu realizácie práv, ktoré majú slúžiť na ochranu a obranu práv a záujmov ktorejkoľvek strany. Súd nie je viazaný návrhmi stranami sporu na vykonanie dôkazov. Nevykonanie žalobcami navrhnutých výsluchov svedkov bolo zdôvodnené tým, že nebolo zrejmé, aké konkrétne sporné skutočnosti sa mali ich výsluchom preukázať. Žalobcovia vo svojom vyjadrení zo dňa 13. februára 2017 len všeobecne uviedli, že výsluchy svedkov navrhujú vykonať z dôvodu toho, že svedkovia ako vlastníci okolitých nehnuteľností poznajú užívací stav sporných nehnuteľností a sú osoby znále pomerov a súvislostí. Z tohto všeobecného tvrdenia žalobcov však nie je možné dovodiť záver, aké konkrétne skutočnosti mali byť výsluchom svedkov preukázané alebo popreté a ako má ich výsluch súvisieť s meritom sporu. K uplatnenému dovolaciemu dôvodu podľa § 421 písm. a) CSP žalovaný uviedol, že žalobcovia zavádzajú, pretože odvolací súd vo svojom rozhodnutí nikde neuviedol, že všeobecná určovacia žaloba žalobcov nemôže obstať a žalobcovia si mali uplatniť reštitučný nárok s dôsledkom, že jeho neuplatnením bolo vlastnícke právo štátu „zlegalizované“. Okrem toho otázka, či si žalobcovia uplatnili alebo neuplatnili reštitučný nárok nebola právna otázka, od ktorej by záviselo samotné rozhodnutie. O tejto otázke odvolací súd len viedol polemiku, pričom poukázal aj na rozdielnu judikatúru. No žalobu zamietol z iného dôvodu. Rovnako nie je podľa žalovaného dôvodný ani dovolací dôvod podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP. Žalobcovia označili ako otázku, ktorá je pre tento spor kľúčová a ktorá nebola judikatúrou zodpovedaná, či je k vydržaniu postačujúci zápis vlastníctva v katastri nehnuteľností v prospech osoby domáhajúcej sa vydržania (aj keď založený na základe nadobudnutia od nevlastníka), aj keď táto osoba nemá predmetné pozemky v naturálnej držbe ani ona sama, ani osoba, ktorá svoje právo odvodzuje od osoby domáhajúcej sa vydržania. Odvolací súd takúto právnu otázku neriešil. Nikde v rozsudku neuviedol, že by postačoval pre vydržanie samotný zápis v katastri nehnuteľností, aj keď by osoba domáhajúca sa vydržania nemala pozemky v naturálnej držbe. Prvoinštančný, ako aj odvolací súd sa rozsiahlym spôsobom vysporiadali s dôkazmi týkajúcimi sa užívania sporných pozemkov žalovaným a až následne po ich zohľadnení dospeli k záveru, že žalovaný sporné pozemky vydržal. Zo všetkých týchto dôvodov žalovaný navrhol dovolanie žalobcov zamietnuť.

12. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj ako „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) skôr, než

pristúpil k dovolaciemu prieskumu napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu zistil, že po začatí dovolacieho konania zomrela dňa X. I. XXXX žalobkyňa 2/ L. T.. Následne bolo z dedičského rozhodnutia - uznesenia Okresného súdu Trnava zo dňa 24. júna 2024 sp. zn. 104D/18/2024 zistené, že jedinou dedičkou zomrelej žalobkyne 2/ L. T. je T.. U. T., narodená X. D. XXXX, H.Š., X. E. XXXX/., ktorá v tomto spore vystupuje ako žalobkyňa 4/.

13. Podľa § 438 ods. 1 CSP na konanie na dovolacom súde sa primerane použijú ustanovenia o konaní pred súdom prvej inštancie, ak zákon neustanovuje inak.

14. Procesnú subjektivitu má ten, kto má spôsobilosť na práva a povinnosti; inak len ten, komu ju zákon priznáva (§ 61 CSP). Ak strana nemá procesnú subjektivitu, súd konanie zastaví (§ 62 CSP). Ak strana zomrie počas konania skôr, ako sa konanie právoplatne skončí, súd posúdi podľa povahy sporu, či má konanie zastaviť, alebo či v ňom môže pokračovať. V konaní súd pokračuje najmä vtedy, ak ide o majetkový spor. Súd rozhodne, že v konaní pokračuje s dedičmi strany, prípadne s tými, na ktorých podľa výsledku dedičského konania prešlo právo alebo povinnosť, o ktorú v konaní ide, a to len čo sa skončí konanie o dedičstve (§ 63 ods. 1, 2 CSP).

15. V zmysle vyššie uvedeného dovolací súd rozhodol podľa § 63 ods. 2 v spojení s § 438 ods. 1 CSP o pokračovaní v dovolacom konaní s právnou nástupkyňou zomrelej žalobkyne 2/ tak, ako vyplýva z výroku I. tohto uznesenia.

16. Následne dovolací súd po zistení, že dovolanie podala včas strana sporu, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), zastúpená v súlade s § 429 ods. 1 CSP, bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 443 CSP), preskúmal vec a dospel k záveru, že dovolanie žalobcov je prípustné a aj dôvodné, preto bolo potrebné rozsudok odvolacieho súdu zrušiť (§ 449 ods. 1 CSP) a vec mu vrátiť na ďalšie konanie (§ 450 CSP).

17. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

18. Podľa § 420 písm. f) CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

19. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle ustanovenia § 420 písm. f) CSP treba taký postup súdu, ktorým sa účastníkom konania znemožní realizácia tých procesných práv, ktoré im právna úprava priznáva za účelom zabezpečenia spravodlivej ochrany ich práv a právom chránených záujmov v tom - ktorom konkrétnom konaní, pričom miera tohto porušenia znamená porušenie práva na spravodlivý proces. Takýto nesprávny procesný postup súdu môže spočívať predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zo zákonného, ale aj z ústavnoprávneho rámca, a ktoré (porušenie) tak zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie sporu za prítomnosti strán sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom, právo na zastúpenie zvoleným zástupcom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutie spravodlivosti).

20. Dovolatelia prípustnosť svojho dovolania v zmysle § 420 písm. f) a teda porušenie práva na spravodlivý proces videli okrem iného v tom, že súdy nižších inštancií nevykonali ich dôkazné návrhy. Výsluch svedkov odmietli vykonať s odôvodnením, že títo sú voči žalovanému zaujatí a nevykonanie niektorých dôkazov ani neodôvodnili (obhliadka na mieste samom, výsluch žalovaného a konateľa Š. O.. D. M., dopyt na obec ohľadne platenia daní žalovaným za sporné pozemky). Všetky uvedené dôkazy

mali slúžiť k preukázaniu absencie faktickej a dobromyseľnej držby sporných pozemkov žalovaným. Žaloba žalobcov bola zamietnutá potom na základe záveru súdov o vydržaní sporných pozemkov žalovaným s tým, že žalobcom sa nepodarilo spochybníť dobrú vieru žalovaného.

21. K namietanému pochybeniu v procese obstarávania dôkazov najvyšší súd konštatuje, že pokiaľ súd nevykonával v priebehu civilného konania všetky navrhované dôkazy alebo nevykonával iné dôkazy na zistenie rozhodujúcich skutočností, nedostatočne zistil skutkový stav alebo nesprávne vyhodnotil niektorý dôkaz, nemožno to v zásade považovať za procesnú vadu konania znemožňujúcu realizáciu procesných oprávnení strany, čo v súlade s ustálenou judikatúrou najvyššieho súdu nie je dôvodom zakladajúcim prípustnosť dovolania v zmysle ustanovenia § 420 písm. f) CSP. Dovolací súd nie je súdom skutkovým, je viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil odvolací súd (§ 442 CSP). Nie je oprávnený preskúmať správnosť a úplnosť skutkových zistení súdov nižších inštancií, a dovolanie nepredstavuje opravný prostriedok, ktorý by mal slúžiť na odstránenie nedostatkov pri ustálení skutkového stavu veci.

22. K porušeniu práva na spravodlivý proces však môže dôjsť aj rôznymi závažnými deficitmi v dokazovaní, a to tak v procese vykonávania dôkazov, ako aj v procese ich hodnotenia. Podstatou dovolacieho prieskumu však nie je prehodnocovanie skutkového stavu dovolacím súdom, ale kontrola postupu súdov nižších inštancií pri procese jeho zisťovania a vyhodnocovania. Otázka, či súd pri zisťovaní skutkového stavu rešpektoval ústavno-procesné zásady (zákaz tzv. deformácie dôkazu, či opomenutého dôkazu, zásadu rovnosti zbraní, priamosti, voľného hodnotenia dôkazov, uvalenie excesívneho dôkazného bremena a pod.) je otázkou procesnoprávnou, ktorá môže byť prezentovaná dovolaciemu súdu v podanom dovolaní ako prípustný dovolací dôvod podľa § 420 písm. f) CSP. Ústavný súd napr. v rozhodnutí sp. zn. III. ÚS 332/09 vyslovil názor, že nevykonanie navrhovaného dôkazu, ktorý by mohol mať vplyv na posúdenie skutkového stavu, ktorý z doteraz vykonaných dôkazov nemožno bezpečne ustáliť, možno kvalifikovať ako porušenie práva na spravodlivé súdne konanie v zmysle čl. 46 ods. 1 Ústavy. Zásadám spravodlivého procesu v zmysle čl. 46 ods. 1 Ústavy a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane základných práv a slobôd totiž zodpovedá požiadavka, aby súdmi urobené skutkové zistenia a prijaté právne závery boli riadne (dostatočne) a zrozumiteľne (logicky) odôvodnené. V práve na spravodlivý proces je obsiahnutá aj ďalšia ústavná zásada (čl. 47 ods. 3 Ústavy a čl. 6 Základných princípov CSP), a to „rovnosť zbraní“ v civilnom konaní, ktorá všeobecne zahŕňa tiež rovnosť bremien, ktoré sú na strany sporu kladené a ktoré nesmie byť neprimerané (IV. ÚS 468/2018). Z práva na spravodlivý súdny proces vyplýva aj podľa Európskeho súdu pre ľudské práva povinnosť súdu zaoberať sa účinne námietkami, argumentmi a návrhmi na vykonanie dôkazov strán s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie (rozhodnutie vo veci Kraska proti Švajčiarsku z 19. apríla 1993, II. ÚS 410/2006).

23. V prejednávanej veci sa žalobcovia domáhali určenia, že spoluvlastnícke podiely na sporných pozemkoch (dva, každý vo veľkosti 1) patria do dedičstva po ich právnych predchodcoch, ktorým boli pridelené do vlastníctva výmerom v roku 1948. Súdny ich žalobu zamietli s odôvodnením, že žalovaný vlastnícke právo k sporným pozemkom vydržal. Tento záver odôvodnili tým, že pozemky síce neboli žiadnym právnym úkonom alebo rozhodnutím v rokoch 1948-1990 vyvlastnené alebo prevedené na štát a k ich prevzatíu štátom došlo bez právneho dôvodu, ale žalovaný tieto pozemky odkúpil od spoločnosti Š. T. J.. J. S..Z.. dňa 13. 10. 1998 a dňa 2. 6. 1999, ktorá spoločnosť kúpila od štátu podnik Štrkopiesky š.p. vrátane týchto pozemkov. Vklady oboch kúpnych zmlúv do katastra nehnuteľností v prospech žalovaného boli povolené a ten od tohto momentu nakladal s pozemkami ako s vlastnými, na základe relevantného právneho titulu a v dobrej viere, že mu patria. Žalovaný z pozície vlastníka uzavrel dohodu o užívaní cesty, od roku 2003 vykonával drobné stavebné úpravy nielen na svojej rekreačnej chate, ale aj terénne úpravy na brehu jazera. Od roku 2001 platil za sporné pozemky dane. Odvolacie argumenty žalobcov, ktorými sa snažili spochybníť oprávnenosť jeho držby vyhodnotil odvolací súd ako bezdôvodné a najmä výlučne účelové. Žalovaný pri kúpe pozemkov vychádzal z čistého listu vlastníctva a pri normálnej opatrnosti, ktorú bolo možné od neho požadovať, nemal a nemohol mať ani pochybnosti, že mu vlastnícke právo k pozemkom patrí, pričom ani v priebehu vydržacej doby nebol rušený spôsobom, ktorý by mohol jeho dobromyseľnosť spochybníť. Pôvodní vlastníci svoj nárok voči nemu,

ani jeho právnym predchodcom pred nadobudnutím vlastníctva k sporným pozemkom nevzniesli, hoci na to mali dostatok času a priestoru. Úlohou žalobcov v spore bolo spochybníť dobrú vieru žalovaného relevantným, právne významným spôsobom, čo sa im v konaní nepodarilo.

24. Súd nižších inšancií teda založili svoje rozhodnutia o zamietnutí žaloby žalobcov na závere o vydržaní vlastníckeho práva k sporným pozemkom žalovaným. Jedným zo základných predpokladov nadobudnutia vlastníckeho práva vydržaním (pozri § 129 ods. 1, § 130 ods. 1 a § 134 Občianskeho zákonníka) je oprávnenosť držby. Za oprávneného držiteľa sa považuje ten, kto je so zreteľom na všetky okolnosti dobromyseľný, že mu vec alebo právo patrí. Pri oprávnenej držbe musí ísť o také faktické ovládanie veci, pri ktorom je daná vôľa nakladať s vecou ako so svojou. Podkladom tejto vôle je dobrá viera, ktorá vyjadruje vnútorný (psychický) stav držiteľa. Posúdenie, či držiteľ je alebo nie je dobromyseľný, treba hodnotiť vždy objektívne, a nie iba zo subjektívneho hľadiska (osobného presvedčenia) účastníka, a treba vždy brať do úvahy, či držiteľ pri bežnej (normálnej) opatrnosti, ktorú možno s ohľadom na okolnosti a povahu daného prípadu od každého požadovať, nemal, resp. nemohol mať po celú vydržaciú dobu dôvodné pochybnosti o tom, že mu vec patrí. Keďže dobrá viera ako psychický stav nemôže byť sama o sebe predmetom dokazovania, možno na ňu usudzovať len z okolností vonkajšieho sveta, prostredníctvom ktorých sa vnútorné presvedčenie prejavuje navonok a z ktorých možno vyvodíť, že sa nadobúdateľ dôvodne považuje za vlastníka veci. Dobromyseľnosť musí byť preto posudzovaná aj z hľadiska, či držiteľ pri zachovaní náležitej opatrnosti, ktorú možno s prihliadnutím na okolnosti konkrétneho prípadu na každom subjekte požadovať, mal alebo mohol mať pochybnosti, že užíva vec, ktorej vlastníctvo nenadobudol. Okolnosťami, ktoré môžu svedčiť pre záver o existencii dobrej viery, sú aj okolnosti týkajúce sa právneho dôvodu nadobudnutia veci alebo práva.

25. Žalobcovia v písomnom podaní zo dňa 13. februára 2017 navrhli vykonať výsluch tam uvedených deviatich svedkov. Svoj návrh odôvodnili tým, že žalovaný nikdy sporné pozemky nemal v držbe, nikdy ich neužíval a nesplnil tak základný znak vydržania, a navyše on i štatutári jeho právneho predchodcu (Š.Q. T., J.. J. S..Z..) vedeli, že sporné pozemky sú problémové, nakoľko neboli konfiškované a existujú vlastnícke nároky prídelcov, resp. ich dedičov k nim. K otázke splnenia, či nesplnenia podmienok vedúcich k vydržaniu preto žalobcovia navrhli vyslúchnuť označených svedkov. V ďalšom písomnom podaní zo dňa 7. 12. 2017 žalobcovia uviedli, že žalovaný vedel o všeobecne známej skutočnosti v danej lokalite, že tieto pozemky patria prídelcom a neboli riadne vyvlastnené, iba „prevzaté“ bez právneho titulu. Na tieto skutočnosti boli žalovaný aj spoločnosť Š. opakovane upozorňovaní zo strany záhradkárov, ako aj zástupcov prídelcov, pánom S. T., ktorého žalobcovia navrhli vypočuť ako svedka. V ďalšom písomnom podaní zo dňa 29. 1. 2018 žalobcovia navrhli vo veci vypočuť žalovaného s odôvodnením, že kúpa sporných pozemkov žalovaným nebol štandardný prevod, žalovaný konal spolu s konateľom spoločnosti Š. v spoločnom záujme a k spoločnému prospechu. Nakoniec v písomnom podaní zo dňa 22. 10. 2018 žalobcovia navrhli vyžiadať od obce S. kópie daňových priznaní na platenie daní z pozemkov od roku 2001, ako aj prípadných výziev a sankcií správcu dane vo vzťahu k plateniu dane zo sporných pozemkov, pretože majú informácie, že obec S. len reaguje na presne stanovené otázky žalovaného tak, aby potvrdenie neobsahovalo podstatné skutočnosti, odkedy žalovaný platí zo sporných pozemkov dane (nie odkedy je daňovníkom obce vo všeobecnosti) a že doplácal dane zo sporných pozemkov späť na základe výziev a sankcií správcu dane.

26. Žiadne z uvedených dôkazných návrhov žalobcov súdy nižších inšancií nevykonali. Nevykonanie výsluchu navrhnutých svedkov súd prvej inštalácie nevykonával s odôvodnením, že nebolo zrejmé, aké konkrétne sporné skutočnosti sa majú ich výsluchom preukázať. Odvolací súd tento postup odobril a doplnil, že navrhnutí svedkovia by nemohli vnieť do predmetu sporu žiadne vecné poznatky, so žalovaným majú vzájomné susedské spory, ktoré vyústili až do súdneho sporu. Rovnako bezpredmetná bola podľa odvolacieho súdu argumentácia žalobcov ohľadom otázky platenia daní z nehnuteľností žalovaným, a to jednak z dôvodu, že žalovaný plnenie svojich daňových povinností v konaní preukázal a rovnako preto, že presahuje rámec toho sporu.

27. Možno teda zhrnúť, že v prejednávanej veci súd prvej inštalácie dospel k záveru o splnení všetkých

podmienok vydržania vlastníckeho práva k sporným pozemkom žalovaným, keď podľa neho neexistoval žiadny priamy dôkaz, ktorý by vylučoval dobromyseľnosť žalovaného. K tomuto záveru dospel po tom, čo nevykonali žalobcami navrhované dokazovanie, ktoré malo preukázať, že žalovaný nebol dobromyseľným držiteľom sporných pozemkov. Súd prvej inštancie teda na jednej strane svojím procesným postupom neumožnil žalobcom uniesť dôkazné bremeno ich tvrdenia o nenaplnení všetkých podmienok vydržania vlastníckeho práva žalovaným a na druhej strane ich žalobu zamietol, pretože žalovaný vlastnícke právo k sporným pozemkom vydržal a nebolo preukázané, že by pri držbe pozemkov nebol dobromyseľný. Takýto procesný postup súdu prvej inštancie - nevykonanie navrhovaného dôkazu, ktorý by mohol mať vplyv na posúdenie rozhodujúcich skutočností, porušuje princíp „rovnosti zbraní“ v civilnom konaní i povinnosť súdu zaoberať sa účinne námietkami, argumentmi a návrhmi na vykonanie dôkazov strán sporu, ktoré majú význam pre rozhodnutie. Zo strany súdu prvej inštancie tak došlo k porušeniu práva žalobcov na spravodlivý proces.

28. Rovnako vadou potom trpí aj konanie na odvolacom súde, ktorý napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil bez toho, aby spomínaný nedostatok v dokazovaní napravil jeho doplnením. Neobstojí pritom jeho doplnenie argumentácie o nevykonaní navrhovaného dokazovania o poukaz na susedské spory navrhovaných svedkov so žalovaným. Nevyhovenie dôkaznému návrhu strany sporu možno založiť len tromi dôvodmi. Prvým je argument, podľa ktorého tvrdená skutočnosť, ku ktorej overeniu alebo vyvráteniu je navrhnutý dôkaz, je bez relevantnej súvislosti s predmetom konania; ďalším je argument, podľa ktorého dôkaz neoverí/nevyvráti tvrdenú skutočnosť, čiže vo väzbe na toto tvrdenie nedisponuje vypovedacou potenciou. Nakoniec tretím je nadbytočnosť dôkazu, t. j. argument, podľa ktorého určité tvrdenie, ku ktorému overeniu alebo vyvráteniu je dôkaz navrhovaný, bolo už doterajším konaním bez dôvodných pochybností overené alebo vyvrátené. Ak tieto dôvody zistené neboli, súd postupuje v rozpore s čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 Ústavy, ktoré garantujú pre stranu sporu ústavné právo na spravodlivý proces, čiže táto dôkazná vada (tzv. opomenuté dôkazy) takmer vždy založí nielen nepreskúmateľnosť vydaného rozhodnutia pre nedostatok dôvodov, ale súčasne tiež jeho protiústavnosť (sp. zn. 5Cdo 107/2019). Samotný vzťah (pozitívny alebo negatívny) medzi stranou sporu a navrhovaným svedkom nie je a nemôže byť dôvodom pre nevykonanie výsluchu takéhoto svedka. Tento vzťah sa môže prejaviť až po vykonaní výsluchu svedka, pri hodnotení tohoto dôkazu jednotlivo a vo vzájomnej súvislosti s ostatnými vykonanými dôkazmi, so starostlivým prihliadnutím na všetko, čo vyšlo počas konania najavo (§ 191 ods. 1 CSP).

29. Tvrdenia dovolateľov o naplnení dovolacieho dôvodu podľa § 420 písm. f) CSP aj ďalším opísaným procesným postupom odvolacieho súdu nepovažoval dovolací súd po preskúmaní veci za dôvodné.

30. K tomu dovolací súd stručne uvádza, že k porušeniu zákazu „reformatio in peius“ napadnutým rozsudkom odvolacieho súdu nemohlo prísť. V zmysle čl. 16 ods. 3 CSP v konaní o opravnom prostriedku a v ďalšom konaní nemôže byť rozhodnuté nepriaznivejšie pre stranu, ktorá opravný prostriedok uplatnila. To sa v tomto prípade nestalo, pretože odvolací súd na odvolanie žalobcov potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie, ktorým bola ich žaloba zamietnutá. Dovolací súd v rozsudku odvolacieho súdu neidentifikoval ani zmenu právnych záverov, na ktorých bol rozsudok súdu prvej inštancie založený, ani zmenu v skutkovom stave zistenom dokazovaním vykonaným súdom prvej inštancie. Nedošlo ani k porušeniu procesných práv žalobkyne 4/ tým, že v deň, kedy jej bolo doručené rozhodnutie o pokračovaní v konaní s jej osobou ako právnu nástupkyňou zomrelej pôvodnej žalobkyne 1/ O. E. J., došlo aj k vyhláseniu napadnutého rozsudku odvolacieho súdu. V zmysle § 65 ods. 1 CSP právny nástupca prijíma stav konania ku dňu zániku procesnej subjektivity svojho predchodcu. Ak potom právna predchodkyňa žalobkyne 4/ mala sama vytvorený procesný priestor na uplatnenie svojich procesných práv v odvolacom konaní, žalobkyňa 4/ vstupom do konania prijala tento stav a niet dôvodu jej znova, osobitne pre ňu, tento priestor na realizáciu procesných práv vytvárať.

31. Z dôvodov už predtým uvedených potom dovolací súd zrušil napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 449 ods. 1 v spojení s § 450 CSP), pričom nepristúpil k posúdeniu opodstatnenosti dovolateľmi uplatnených dovolacích dôvodov nesprávneho právneho posúdenia veci podľa § 421 ods. 1 písm. a), b) CSP.

32. Rozhodovacia prax najvyššieho súdu je ustálená v tom, že ak v konaní došlo k procesnej vade uvedenej v ustanovení § 420 CSP, dovolaním napadnuté rozhodnutie je potrebné zrušiť bez toho, aby sa dovolací súd zaoberal správnosťou právnych záverov, na ktorých spočíva zrušované rozhodnutie súdu (napr. 1Cdo/44/2015, 2Cdo/111/2014, 3Cdo/4/2012, 4Cdo/263/2013, 5Cdo/241/2013, 6Cdo/591/2015, 7Cdo/212/2014, 8Cdo/137/2015).

33. O náhrade trov dovolacieho konania a náhrade trov pôvodného konania rozhodne odvolací súd (§ 453 ods. 3 CSP).

34. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.